"ధియోయోనః ప్రచోదయాత్"

మూడవ బహుమతి కథ

రచన:
దేవరకొండ చిన్నికృష్ణశర్మ

రాజశేఖరం అప్పుడే భోజనంచేసి ఆఫీసుకువెళ్లడానికి బయలుదేరుతున్నాడు. "కమలవచ్చిందండోయ్: మా అక్కయ్యగారింట్లో ఉన్నది. మిమ్మల్ని చూడాలంటోంది. సాయంకాలం ఆఫీసు నుంచి వచ్చేటప్పుడు అక్కడికి వెళ్లిరండి." అన్నది రాజ్యం. 'ఏం పనిమీద వచ్చిందట?' అన్నాడు రాజశేఖరం. "చాలా సుస్తీగా ఉన్నదంటే పాపం! అక్కడ ఎన్నెళ్లనుంచి మందు పుచ్చుకొన్నా నయం లేకపోయింది. అందుకనిమనవూళ్లో రామచంద్ర రావుగారి దగ్గర మందు తీసుకొంటే తప్పకరోగం తగ్గుతుందని మా అక్కయ్య చెప్పిందట మొన్న అక్కడికి వెళ్లినప్పుడు" అని రాజ్యం భర్త ముఖం వంక సాభిప్రాయంగా చూచింది. ఆ చూపు రాజశేఖరం హృదయాన్ని అమూలంగా కదలించివేసింది ఇరవై సంవత్సరాలనాటి అనుభూతి ఒకటి కళ్లకు కట్టినట్లైందతనికి.

కమల రాజ్యంచెల్లెలు. అక్కచెల్లెళ్లిద్దరూ సమానమైన అందం కలవాళ్ళు అనవచ్చును. కాని నిశిత దృష్టితో చూస్తే ఇద్దరి సౌందర్యమూ ఒకే విధమైనది కాదని స్పష్ట పడుతుంది. రాజ్యం ముఖం రవంత కోలగా ఉంటుంది. కమల ముఖం అంత కంటె గుండ్రంగా ఉంటుంది. రాజ్యం కళ్లు పెద్దవి. కమల కళ్లు చిన్నవైనా కొనదేరి ఉంటాయి. రాజ్యం అధరం బింబఫలం అయితే కమల అధరం గులాబిరేకే. రాజ్యం నడుస్తూ ఉంటే హంస గమనం స్ఫురిస్తుంది. కమల నడకలో పూదీవ కదలివస్తున్నదేమో అనిపిస్తుంది. రాజ్యం వంక చూచినకొద్దీ అందాలు బంధాలు వేసుకొని ఉన్నట్లు కనబడతాయి. చూడగానే కంటికిమిరుమిట్లు గొలుపుతుంది కమల చక్కదనం. ఇన్ని మాట లెందుకు? రాజ్యం సౌందర్యవాహినిఅయితే కమల లావణ్య నిర్ఝరిణి.

రాజ్యానికీ కమలకూ వయస్సులో ఒకటిన్నరసంవత్సరం కంటె ఎక్కువతేడా లేదు. అందువల్ల ఇద్దరూ ఇంచుమించు ఒకే యీడున ఉన్నట్లు కనబడతారు. అపరిచితు లయితే కమను చూచి రాజ్యమనీ రాజ్యాన్ని చూసి కమల అనీ అనుకునేవారు. ఇది ఇరవైయేళ్ల కిందటి మాట. అప్పటికి కమల కింకా వివాహం కాలేదు. రాజ్యం పెళ్లి కావడమే కాక అత్తవారింట అడుగు పెట్టడంకూడా జరిగింది. అక్కతో కమలకూడా రాజశేఖరం ఇంటికి వచ్చింది. రాజశేఖరం స్వగ్రామం వదలిపెట్టి మరొక గ్రామానికి ఉద్యోగరీత్యా వచ్చినందున అతని తల్లి దండ్రులు అతని దగ్గర ఉండటం తటస్థపడలేదు. కమల, రాజ్యం, రాజశేఖరం తప్పితే ఇంట్లోమరి యెవ్వరూలేరు.

రాజశేఖరం శ్రోత్రియకుటుంబంలో వాడు. అందువల్ల ఇంగ్లీషు చదువే చదివినా స్నాన సంధ్యానుష్ఠానాలు మాత్రం విడవలేదు. నిత్యంఉషఃకాలంలోనే లేవటం, ఎంత చలిలోనైనా చన్నీళ్ల స్నానం చెయ్యటం, సంధ్యావందనం, జపం, దేవతార్చనా, సుందరాకాండ పారాయణా అతనికి బాగా అలవాటైనాయి. కొద్దో గొప్పో సంస్కృత

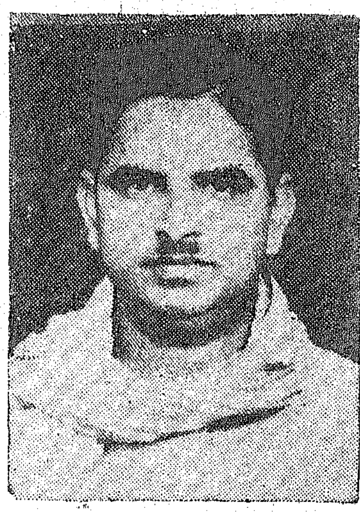

దేవరకొండ చిన్నికృష్ణశర్మ

కావ్య పరిచయమూ, ఆంధ్రంలో కవిత్వమూ అలవడినందువల్ల భారతీయ సంస్కృతి అతన్ని ఆకర్షిస్తూవచ్చింది. లాభనష్టాలు లెక్కించి పని చెయ్యడం గాక, పుణ్యాపాప విచక్షణచేసి, ధర్మమే ఆచరించటమూ, అధర్మం పరిత్యజించటమూ అతనికి అలవాటైంది. కవి కాబట్టి సౌందర్యదృష్టి సహజమైనా, అది అతన్ని విశృంఖల విహారానికి ప్రోత్సహించలేకపోయింది. ఇదిఒక అసమర్థతగా అతని యీడువారైన పరిచితులు హేళనచేస్తూ వచ్చినా, ఆ అసమర్థత తనకొక వజ్ర కవచంగానే భావించుకొనేవాడతను.

అటువంటి వాడికి కమల సాన్నిహిత్యం అగ్ని పరీక్ష వంటిదైందా రోజుల్లో. ఇంట్లో ఉన్నది ముగ్గురే కాబట్టి కాలక్షేపానికి అతను ఆమెతో గానీ, ఆమె అతనుతోగానీ ప్రసంగించటం జరగుతూ ఉండేది. ఆ ప్రసంగాలలో ఆమె చాలా చనువుగా మాట్లాడేది. అతని రచనలు చదివేది కావ్యపాఠం చెప్పించుకొనేది. సంగీతం శాస్త్రపద్ధతిలో నేర్చుకొన్నదీ, కలకంఠికాబట్టి పద్యాలు చదువుతూఉంటే అతని మనస్సును ఏదివ్యలోకాలలోనో విహరింపజేసేది. చమత్కార సంభాషణలతో గిలిగింతలు పెట్టేది. ఈపనులన్నీ అతనిలో ఆమెపట్ల అనన్యమైన మమత్వం కలగటానికి కారణమూలగా రూపు గట్టాయి. అయితేరాజశేఖరం వంటి సదాచార పరాయణుడికి అగ్నిసాక్షిగా చేపట్టినది అనురాగవతీ సౌందర్యవతీ అయిన భార్య ఉండగా మరదలి మీద వ్యామోహం కలిగడానికి ఈ హేతువులు చాలవు. దీనికి పూర్వరంగం మరి కొంచెం ఉన్నది.

అతని అత్తవారు అతనికంటె భాగ్య వంతులు అయినా ప్రయోజకుడూ, కట్నం అపేక్షించని వాడూ అనే అభిప్రాయంతో అతనికి రాజ్యాన్ని ఇవ్వడానికి సమ్మతించారు. తాంబూలాలు పుచ్చుకోవడం కూడా జరిగింది.

అటు తర్వాత రాజ్యానికిమరొక సంబంధం వచ్చింది. ఆ వచ్చిన వారు భాగ్యవంతులు. కలవారికి ఇస్తే పిల్ల సుఖపడుతుందనే ఆశతో రాజ్యం తల్లిదండ్రులు రాజశేఖరాన్ని తప్పించే ప్రయత్నం చేశారు. అయితే అక్కచెల్లెళ్ళందరూ మాత్రం ఈవిషయంలో తల్లిదండ్రుల్ని ప్రతిఘటించారు. రాజశేఖరంవంటి బుద్ధిమంతుడూ విద్యావంతుడూ సౌందర్యవంతుడూ భర్తగా లభించటం రాజ్యం పూర్వజన్మ పుణ్యమనే, అటువంటివాడికి ఆమెను ఇవ్వడానికి అంగీకరించి మాట తప్పడం అప్రతిష్ఠాకరం మాత్రమేకాక అవివేక మూలమున్నూ అవుతుందని వాదించారు. అప్పుడు తల్లితండ్రులు రాజశేఖరానికీ రాజ్యానికీ వయస్సు తేడా ఎక్కువలేదని కమలకీ, అతనికీ యీడూ జోడూ సరిపోతుందనీ కూతుళ్ళతో అన్నారు. అయితే, రాజ్యాన్ని ఆ కొత్తవరుడికే ఇయ్యవలసిందన్నదట కమల. రాజ్యం మాత్రం మాటయిస్తే వివాహం చేసినట్లేననీ అందువల్ల రాజశేఖరాన్ని తప్ప మరొక పురుషుణ్ణి తాను పెండ్లాడననీ అన్నదట! ఇదంతా తన వివాహమయిన తర్వాత వదినెలు చెప్పగా విన్నాడు రాజశేఖరం. 'కమలను రాజశేఖరానికి ఇస్తాం. వాళ్ళిద్దరికే దాంపత్యం ముచ్చటగా ఉంటుంది'అని రాజశేఖరం అత్తగారు అన్నది. ఈమాట అతని మేనమామ తోనే కమల సౌందర్యం గురించి రాజశేఖరానికి ఆలోచన వచ్చింది. తనకు రాజ్యాన్ని 'ఇస్తా' మని మళ్ళీ ఇవ్వం అంటున్నారనీ, అతనికి అత్తవారిమీద క్రోధం కలిగినా కమలరూపం భావించుకొనేసరికి అంతక్రోధంలోనూ కొంత సంతృప్తి కూడా ఉదయించింది. కమలనే భార్యగా వూహించుకొని మురిసిపోయాడుకూడా. ఇంతలో ఈ తర్జన భర్జనలన్నీ అణగిపోయి 'రాజ్యాన్ని ఇస్తా' మనీ, వచ్చి వివాహం చేసుకోవలసిందనీ అత్తవారు బతిమాలడం అతను రాజ్యాన్ని పెండ్లాడడం తటస్థించాయి. అటుతర్వాత తన్ను రాజశేఖరానికి ఇస్తామని తల్లిదండ్రులన్నప్పుడు కమల సమ్మతి సూచించటం, రాజ్యంమాత్రం తానే రాజశేఖరాన్ని చేసుకొంటాననటం మొదలయిన విషయాలన్నీ ఆనోటా ఆనోటా పడి ప్రచారమైనాయి. అవి విన్న రాజశేఖరానికి కమలపట్ల అనురాగం కలిగింది. అయినా 'ధర్మేచ అర్థేచ కామేచ నాతిచరామి'. అని రాజ్యాన్ని స్వీకరించేటప్పుడు అగ్నిసాక్షిగా చేసిన ప్రమాణం అతనికి కమలపట్ల గలిగిన అనురాగాన్ని కేవల కామంగా పరిణమించ నియ్యకపోయింది. ఇటువంటి స్థితిలోనే కమల అతనికి సన్నిహితురాలైంది. అరవిచ్చిన పద్మం మధువుతో తొణికిసలాడుతూ ఉంటే చూచికూడా దానిమీద వ్రాలటానికి తుమ్మెద తటపటాయించిందంటే ఏదో అలౌకికశక్తి అడ్డుపడుతోందన్నమాట! ఎదురుగా ఉన్నకమలను స్పృశించనియ్యకుండా రాజశేఖరాన్ని కూడా ఆ అలౌకిక శక్తేనిరోధిస్తున్నది. లాలసా వివేకమూ చెరొక దిక్కుకూ లాగుతూఉంటే సంకల్ప వికల్పాలతో ఉయ్యాలలూగుతూ చాలబాధ పడ్డాడు రాజశేఖరం.

అతని మనస్సు ఇలా అనేది: "కమలకు నీయందు అనురాగం ఉన్నది. ఆమె అవివాహిత కూడాను. నువ్వు ఆమెను చేపట్టితే తప్పేమిటి? రాజ్యం పట్టు పట్టినట్లే కమలకూడా పట్టు పట్టితే నీఅత్తవారు ఆమెనూ నీకిచ్చి ముడి పెడతారు. సత్యా, రుక్మిణులతో శ్రీకృష్ణుడి మాదిరిగా కమలా, రాజ్యాలతో నువ్వు ప్రణయ సామ్రాజ్యం ఏలుకోవచ్చు. సిరి రా మోకాలొడ్డిన వాడి మాదిరిగా ఒళ్లో వాలుతున్న సుందరిని ఎందుకు జంకి విడిచి పెడతావు?"

వెంటనే అతని హృదయం ఇలా అనేది: "రాజ్యం నిన్ను పట్టు పట్టి పెండ్లాడింది. తన జీవిత సర్వస్వం నీకు అర్పించింది. అటువంటి దాని మనస్సు నొప్పించటం నీకు ధర్మమేనా? ఆమె అన్యపురుషానురక్త అయితే నువ్వు సహించ గలవా? నీకే అన్యకాంతాసక్తి దేనికి? ఇది అధర్మం కాదా? శ్రీకృష్ణునితో నీకు సామ్యమెక్కడ? ఆయన చేసిన పనులన్నీ చెయ్యగలవా? ఉత్తమ గృహస్థుడు శ్రీరాముడు. ఆయన నడవడే నీకు లక్ష్యం. చూచిందల్లా కోరితే తృప్తి యేనాటికీ లభించదు. కొంతకాలానికి అతృప్తి కలిగి తీరుతుంది. మళ్ళీ చాపల్యం కలుగుతూ ఉంటుంది. కోరిక కలిగి నప్పుడే ధర్మాధర్మ విచారణ చేయాలి. ధర్మ బద్ధమైన కోరిక మాత్రమే సాధించు".

ఈధర్మ సందేహాలు ఇలా కొనసాగుతూ ఉండగా అతనికి సంకటమొక్కటి వచ్చింది. కమల ఒంటరిగా పరుండలేదు. అందుచేత రాజ్యం చెల్లెలి ప్రక్కనే శయనించ వలసి వచ్చింది. రాజశేఖరం తనగదిలో నిద్రపట్టక బాధపడేవాడు. ఎప్పుడైనా రాజ్యం మెల్లగా చెల్లెలిదగ్గరనుంచి లేచివచ్చినా ఇంతలోనే 'అక్కయ్యా' అంటూ పిలిచేది కమల. రాజ్యం గిరుక్కున వెనకకు వెళ్ళ వలసి వచ్చేది. నోటికందిన మధుపాత్ర అదృశ్యమైనట్లు బాధపడేవాడు రాజశేఖరం. ఒక్కొక్క రాత్రి యిటువంటి సంఘటనలు నాలుగైదు దాకా సంభవించేవి. ఇక ఆరాత్రి ఆదంపతులకు సప్తసముద్రాలు అడ్డునడ్డట్లే గడచిపోయేది.

నాటినుంచి బ్రహ్మచర్యం రాజశేఖరాన్ని విపరీతంగా బాధించసాగింది. ఎంతరాత్రి గడిచినా 'ఇప్పుడు రాజ్యం వస్తుందేమో! కొంచెం ఆగితే తప్పకుండా వస్తుంది.' అనుకొంటూ ఏమాత్రం ధ్వనివినిపించినా శ్రద్ధగావింటూ ఉండేవాడు. అలా క్షణాలు, విఘటికలూ, ఘటికలూ, ఝాములూ కూడా గడచేవి. పిల్లిగిన్నెలు పడద్రోసినా రాజ్యం వస్తుంటే మంచినీళ్ళ చెంబులు కాలికి తగిలాయేమో అనుకొనేవాడు. తర్వాత 'ఛీ' పాడు పిల్లి! అనుకొంటూ నిట్టూర్చే వాడు. ఆమెవచ్చి పలకరించినా మాట్లాడగూడదనీ తాకినా చలించ గూడదనీ ఆమెకోసం తాను నిరీక్షించినట్లే నిద్ర అభినయించాలనీ ఆమెచేయి తగలగానే విసురుగా త్రోసివేయాలనీ, 'నాతో నీకేం అవసరం? నీ చెల్లెలి సంతృప్తిమాత్రమేగా నీకు కావలసింది! వెళ్ళు! ఎందుకీ నటన! నాకు నీ పనులంటే అసహ్యం అని..ఏమేమో అనాలని అనుకొనేవాడు. ఇలా అను కొంటూ ఉంటేనే ఒక్కొక్కప్పుడునిద్రపట్టేది. తెల్లవారినతర్వాత మేలుకొని "అయ్యో! రాత్రి వృధాగా గడిచిందే!" అనినిట్టూర్చేవాడు. ఇంతలో గృహకృత్యాలు నిర్వహించుకొని దానికి అటువచ్చిన రాజ్యం అతని నిట్టూర్పుల్ని గమనించి మంద హాసం చేసేది. ఆ మందహాసం సన్నని బాకులాగ అతని గుండెల్లో చొచ్చుకొని పోయేది. అతని కను బొమ్మలు ముడుచుకొని పోయేవి. నిట్టూర్పులో సెగలు తగిలేవి. తలకంపించేది. పలుమొనల క్రింద అధరం గాయపడేది. అతని అవస్థ గమనించిన రాజ్యం మెల్లగా అతనిని సమీపించి "రాత్రి ఎంత పిల్చినా నిద్రలేవనేలేదేం? కుంభ కర్ణుణ్ణి తలపించారు." అనేది. అతను విస్మయంతో ఖల్లబడిపోయేవాడు. ఒక్కొక్కసారి "అబద్ధం! అసలు రాత్రి నేనుకన్నుమూస్తే నా?" అనేవాడు. అప్పుడామె 'ఏమోమరి! గట్టిగా పిలవ డానికి వీలులేదయ్యె. ఏమాత్రం చప్పుడైనా అది 'ఓఅక్కయ్యో' అంటూ లేస్తుందయ్యె. మీరేమో అటుతిరిగి పరున్నారు. ముసుగు గూడా పెట్టుకొన్నారు. అక్కడికీ అయిదుసార్లు "నిద్రపోతున్నారా? నిద్రేనా!" అంటూ పిలిచాను. జవాబులేదు. మరేమనుకోను? అనేది. నిజానికి అతనారాత్రి అంతా జాగరం చేసి "మెలకువగా ఉన్నా ఏక్షణంలోనైనా కొంచెం కునుకు పట్టిందేమో! పిలిచినా వినిపించ లేదేమో! రాజ్యం అబద్ధమెందుకు చెబు తుంది?" అనుకొని ఆమెను క్షమించేవాడు. మరి నిరంతర భావనవల్ల ఆమెవచ్చి తన్ను పిలిచినట్లూ తాను భీష్మించుకొని మారు పలకనట్లూ కలలు కనేవాడుగదా! అందుచేత ఆమె అసత్యమే చెప్పినా సత్యమే అయి ఉంటుందని భ్రాంతి పడే వాడు.

ఇల్లాగే జరుగుతూఉండగా ఒకరోజు అతను రాత్రి పన్నెండింటిదాకా అమెకోసం వేచి ఉండి ఉండి మరీనిద్ర ముంచుకొని రాగా కన్నుమూశాడు. హఠాత్తుగా ఒంటిగంటప్పుడు మెలకువ వచ్చింది. 'అయ్యో! రాజ్యం వచ్చి పిలిచిందేమో! నిద్ర పోగూడదనుకొంటూనే నిద్ర పోయాను. ఏమైనా సరే ఇప్పుడురాజ్యాన్ని లేపాలి!' అనుకొన్నాడు. కళ్ళు నులుముకొంటూ గది గుమ్మం దాటాడు. అంతలో అతని ప్రక్కనుంచి ఒకయువతి వెళ్ళుతున్నది. అతను కొంచెం పరీక్షగా చూశాడు. ఆయువతి రాజ్యమే అనిపించింది. అతాలున ఆమెను కొంగుపట్టి కౌగిలిలోకి లాగుకొన్నాడు. 'ఆఁ! ఆఁ! అంటున్నది యువతి. అతనామాటలేవీ వినిపించుకోలేదు. ఆమె అతని కౌగిలిలో ఉక్కిరి బిక్కిరవుతూ ఉండగా రెండుమూడు క్షణాలలోనే దొడ్డితలుపు చప్పుడైంది. ఉలికిపాటుతో అతను అవైపు చూస్తూ ఉండగా, ఆయువతి అతని బాహు బంధంనుంచి తప్పించుకొని పోయింది. అతని కంటికి ఎదురుగా రాజ్యం సాక్షాత్కరించింది.

అతను నిలువునా నీరై పోయాడు. రాజ్యం అతన్నిచూసి "ఇంకా నిద్రపోలేదూ" అంటూ కమల ఉన్న గదిలోపలికి వెళ్ళింది' అరె! ఇందాక నేను చూచింది కమలనా? రాజ్యమే అను కొన్నానే? ఎంత పొరబాటు చేశాను. పాపం కమల ఏమనుకొంటోందో... నన్ను దుర్మార్గుడిగా భావించుకొన్నదేమో!" అని ఆతడు నొచ్చు కొన్నాడు.

ఆ తర్వాత రాజ్యం వచ్చింది. అతను సిగ్గుతో ఆమెను పలకరించ లేకపోయాడు. ఆమె ఎంత లాలించినా మాట్లాడలేక పోయాడు. అది అంతా తనమీద కోపంవల్లనే అనుకొన్నది రాజ్యం. "చూడండి! మరీ ఇంతకోపమైతే ఎలాచెప్పండి! అది నన్ను కదల నియ్యకపోతే ఏం చెయ్యను! నను యింటికి తీసుకొనివచ్చి, దానికి కష్టం కలిగించటం న్యాయమా !" అన్నది. అతనికి కొంచెం ఊరట కలిగింది. తాను చేసిన పనిని గురించి కమల అక్కగారికి చెప్పలేదన్నమాట! అలా అనుకోగానే అతనికి కమలపట్ల చాలా గౌరవం కలిగింది.

మరునాడు రాజ్యం చెరువునుంచి నీళ్ళు తెచ్చుకో టానికిపోగా అతను కమలని చూచి 'నిన్నటిరాత్రి నామీద కోపం రాలేదు కదా ?" అన్నాడు. ఆమె అమాయకంగా చూస్తూ 'కోపమా! దేనికి' అతను సిగ్గుపడుతూ "రాత్రి .... " అని వాక్యం ముగించలేకపోయాడు... ఆమె నవ్వుతూ 'అదా' నువ్వు నిద్రమత్తులో నన్ను చూసి అక్క అనుకొన్నావు. అంతేగా! దీనికి కోప మెందుకూ?' అన్నది.

అమాయకత్వం. పాపం! ఏమీ తెలియదు. ఈతెలియకపోవటంవల్లనే నన్ను గురించి ఏమి ఏంటి శంకా పెట్టుకోలేదు. ఇప్పటికేమీనయ్యింది అనుకొన్నాడతను. తర్వాత నాలుగైదు రోజు లకే కమల వెళ్ళి పోయింది.

కాల చక్రంలో రెండు సంవత్సరాలు గిర్రున తిరిగి పోయాయి. రాజ్యం గర్భం ఫలించింది. రాజశేఖరం అమితానందంతో తన ప్రణయ ఫలాన్ని కనువిందుగా చూడటానికి పుట్టింటనున్న రాజ్యం దగ్గరకు వెళ్ళాడు. అప్పటికి పగలు పది గంటలవుతుంది. కమలపసిబిడ్డను ఒళ్లో పెట్టు కొని కూర్చున్నది. బావగారిని చూడగానే "ఒరేయ్! బాబూ! అదుగోరా! నాన్న వచ్చాడుబాబూ!!" అంటూ కుర్రవాణ్ణి బావగారివైపు త్రిప్పి 'చూడు బావా! వీడికి అన్నీ నీపోలికలే వచ్చాయి. పట్టి నట్టున్నాయి. ఎప్పుడనా ఎవరో ఒకరు ఏతుకో వాళ్ళేగాని పడుకో బెట్టగూడదు. మా పోలికలు తీసేస్తున్నాడనుకో!" అంటూ దగ్గరకు తీసు కొని వచ్చింది. రాజశేఖరం కుర్రవాణ్ణి తృప్తిగా చూచుకొన్నాడు. కమల అన్నది నిజమే! పిల్లవాడు నిజంగా తన పోలికే. బంగారాన్ని పిండినశరీర చ్ఛాయా, బొద్దుగా ఉన్నశరీరమూ, పల్లనిజాబిల్లి చంద్రబింబంలాంటి ముఖమూ, విశాలమైన కాటుకకళ్ళూ పిల్లవాడికికొనిపెట్టినగలుగా ప్రకా శిస్తున్నాయి. రాజ్యంపట్ల అతని అనురాగం పుత్రుణ్ణిచూడటంతోద్విగుణీకృతమయింది

'మరి నువ్వు ఇల్లాంటి పిల్లవాణ్ణి ఎప్పుడెత్తుకొని చూపిస్తావు?' అన్నాడతను కమలతో ! "ఇప్పుడే ఎందుకు? ఇప్పుడు చూపిస్తున్నాగా వీడు నీకొడుకనుకొంటున్నావేమో గాని నాకొడుకే సుమా!" అంటూ కమల పిల్లవాణ్ణి రొమ్ముకు హత్తుకొంటూ "ఏం నాన్నా! నువ్వు నాకొడుకువు గాదూ!" అన్నది. కాకతాళీయంగా పిల్లవాడు "వూఁ!" అన్నాడు. కమలకు శరీరం పులకరించింది. "నాబాబే! నాయనే! నాకొడుకు వేనా?" అని వాణ్ణి ముద్దు పెట్టుకొన్నదావిడ, 'ఆ! ఆ! కమలా! వాడు ఎవరనుకొన్నావు! నేనే ఆర్భాటంలో ఉన్నాను తెలుసా!' అంటూ నవ్వాడు రాజశేఖరం. 'పాడుమాటలు' అని చిరునవ్వుతో గదిలోపలికి వెళ్ళిపోయింది కమల.

ఆ సాయంకాలం రాజశేఖరం గదిలోపలుండే ఉన్నాడు. మెలకువ వచ్చి రానట్టుగా ఉన్నది. హాలులో స్త్రీలు మాట్లాడు కొంటున్న సందడి వినిపిస్తోంది. "అందరి పిల్లలూ అందరే. పిస్తి బొమ్మలు. మాబాబుమాత్రం బంగారుబొమ్మ." ఆమాటలు కమలవే. రాజశేఖరం మనస్సు గర్వంతో నిండిపోయింది. "అది కాదే! వాడు వాళ్ల నాన్న పోలికగానట్టి అల్లా ఉన్నాడు. మా అక్కయ్య పోలికే వస్తే బుడంకాయమాత్రి వాడు ఎంత అందంగానైనా ఉండేవాడు." ఈమాటలు వెంకాయమ్మవి. ఆవిడ కమలా రాజ్యాలకు ఒక పెద్ద వరసైన మేనత్త. "నువ్వు అనాలని అంటున్నావు, గాని అత్తయ్యా! మా అక్కయ్యకేం లోటు? లక్ష్మీ విగ్రహంకాదూ? ఇంకా మాబాబే దాని ముందుతీసికట్టుగా ఉంటాడు. అసలు మాబావల్లో అందమైన వాళ్లెవళ్లు చెప్పు. కాకిముక్కుకు దొండపండు కట్టినట్టు పెట్టిబెట్టారు వాళ్లని. ఎటొచ్చీ ఈయన మాత్రమే కొంచెం లక్షణంగా ఉంటాడు. అయినా అక్కయ్య ముందు వెలవెలా పోతూనే ఉంటాడు." ఈమాటలు కమలవి.

రాజశేఖరం సంతోషంతో ఉన్మత్తుడైనాడు. తన సౌందర్యం కమల ప్రశంసకు పాత్రమైందన్న మాట! ఆమె హృదయంలో తనకు విశిష్టస్థానం ఉందన్నమాట! అలా అనుకోగానే అతనికి పట్టాభిషేకవేళ మహారాజుకు కలిగే ఉత్సాహం వంటిది కలిగింది.

ఆటు పిమ్మట ఆత్మవాదింట గడిపిన రెండు రోజులూ అతను కమల హృదయంలో తనకెటువంటిస్థానం ఉన్నదో తెలుసుకోలేకపోవటానికి ఒక కారణమైందనవచ్చు. ఇలా పదిహేనేళ్లు గడచిపోయాయి. ఈనాడు కమలను గురించిన ఆలోచన వచ్చింది. 'కమల ఇప్పుడు ఎలా ఉంటుందో మనస్సెప్పుడు ఏళ్ళు దాటాకయినా! నాకటి అందం ఎంత వరకు ఉన్నదో! నన్ను చూడాలని అనుకొనటానికి కారణం ఏమిటో! ఇంకా మరచిపోలే దన్నమాట'! ఇలా అనుకొనే సరికి అతనికి ఏదో సంతృప్తి కలిగింది. చిరునవ్వుతో రాజ్యం పంక చూచి 'అలాగే చూసి వస్తాను' అని వెళ్ళిపోయాడు.

సాయంకాలం ఆఫీసునుంచి తిరిగి వస్తూ వదినెగారింటికి వెళ్ళాడు రాజశేఖరం. మొదటి గదిలో మంచంమీద కూర్చున్న యువతి: 'ఏం బావా! నువ్వు మావూరికి రాకపోయినా నేను మీవూరికి వచ్చాను!' అన్నది. రాజశేఖరం దిగ్భ్రమ చెందినట్లు చూశాడు ఆయువతిని. ఆమెకమల అని గుర్తించటానికి కొన్ని సెకన్లు పట్టింది.

'కమల! ఇదేం కమల! ఆ లావణ్యమంతా ఏమయింది! విద్యానగర రాజ్యలక్ష్మి హంపిలో ఇలాగే దర్శన మిస్తుందేమో! నాటి రామణీయకం ఇవాళ వరకు అదృశ్యమైనా కాలపురుషుడి చేతికి అందకుండా నిలిచిఉన్నకొద్ది శిల్పాలలో మాదిరిగానే ఈమెలోనూ అలనాటి అందాలచిహ్నాలు కొన్ని కొన్ని మాత్రమే కనబడుతున్నాయి.

'అతను అక్కడ పదినిమిషాలకంటే ఎక్కువ సేపు కూర్చుండలేక పోయాడు. దానికి కారణం ఆమె ప్రస్తుత రూపాన్ని చూడలేక పోవటం మాత్రంకాదు. ఎదుటివారు ఏమాత్రం బాధ పడుతున్నా చూడలేని దుర్బలత్వమే అతన్నిఅక్కడ నుంచి బయలు దేరదీసింది. బయటికి వచ్చాడే కాని అతని మనస్సు మాత్రం ఆమె చుట్టూనే పరిభ్రమిస్తున్నది. అలరారిన భూతాకాల్పరసం. ఈనాడు దుర్భర వ్యాధిపాలై గ్రీష్మతాపానికివాడి పోతున్న రసాల పల్లవంలాగా ఉన్నది. ఈమెకు ఈజబ్బు కలగటానికి కారణం ఏమిటి? కోరికట్టిన పిచ్చుక గూడు త్రొక్కుకొని పోయే వెర్రికుర్రవాడి వంటివాడా భగవంతుడు! ఆ విశ్వశిల్పి చేతులారా సృజించిన లావణ్యరాశిని తానే క్షీణింపజేస్తాడా! విష వృక్షాన్ని గూడా స్వయంగా పెంచి నప్పుడు ఛేదించటానికి మనసొప్పదే, భగవంతుడికి ఆమాత్రం హృదయంలేదా? లేదు. జీవుల సుకృత దుష్కృతాలే సుఖ దుఃఖాలకు హేతువులు. సాధారణంగా ఈవ్యాధి అవినీతులయిన స్త్రీలకే వస్తుందంటారు. మరి కమల అవినీతురాలేనా?

ఈ భావం తోచేసరికి అతనికి ఏదో పోగొట్టుకొన్నాననే వింత కలిగింది. తనపై మమతఉన్నట్లు స్పష్టమైన తరుణిని కేవల పాపభీతితో ఉపేక్షించాడు తాను. దాన్నేకదా అసమర్థత అని పెద్దోనేవారు తన మిత్రులువాళ్లే కృతార్థులూ, తానేవ్యర్థుడూ అనుకోవాలేమో, ఈ రకపు ఆలోచనలతో ఇంటికి చేరుకొన్నాడతను.

అప్పటికి సాయంకాలం దాటింది. స్నానంచేసి సంధ్యావందనం ప్రారంభించాడు. కాని యెంత సేపటికీ తిథి వారాలే తోచలేదు. సాయం సంధ్యను ప్రాతస్సంధ్య అనుకొన్నాడు. 'సూర్యశ్చ మామన్యుశ్చ' అని మంత్రం పఠనం చేస్తూంటే 'అదేమిటి నాన్నా' అగ్నిశ్చ మామన్యుశ్చ' అని కాదూ సాయంకాలం చెప్పేది?'' అన్నాడు అతని రెండో కొడుకు. రాజశేఖరం ఉలిక్కిపడ్డాడు. తప్పు సవరించుకొని దానికి మళ్ళీ మొదటినుంచి ప్రారంభించాడు సంధ్యావందనం. "ఆపోహిష్ఠా మయోభువః' అనే మంత్రం పూర్తి అయ్యేసరికి అగ్నిశ్చ మామన్యుశ్చ' అనే మంత్రమూ మరచి "హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః" అనేది ప్రారంభించాడు. అంతా ముగిసిన తర్వాతగాని పొరపాటు తోచలేదు. అప్పుడు మళ్ళీ మూడోసారి ప్రారంభించాడు సాయంసంధ్యోపాసన. గాయత్రీ జపం చేశాడేగాని ధ్యానం ఎటో మళ్ళి నందువల్ల లెక్కమరచిపోయాడు. తిరిగి మొదటికే వచ్చాడు. నిత్యమూ జపవేళ అమృత వీక్షణాలతో గోచరించే గాయత్రీ వదనారవిందం అప్పుడు ఎంత తపించినా మనో గోచరం కాలేదు. కరాళవదనాలు, వికీల శరీరాలూ, క్రూర వీక్షణాలూ అయిన స్త్రీలు ఎవరెవరో గోచరించారు. భయంతో అనప్రాంతో అతని శరీరం జలదరించింది. ఆ రాత్రి అతను భోజనం చేయలేదు. 'ఎందుకు భోజనం చెయ్యరు' అని రాజ్యం అడిగితే సంతృప్తికరమైన జవాబు ఏదీ చెప్పలేక పోయాడు.

తర్వాత నాలుగైదురోజుల వరకూ అతను కమలను మరిచి పోవటానికే ప్రయత్నిస్తూ వచ్చాడు. వదినెగారి యింటి ముందునుంచివెళ్లు తూకూడా లోపలికి తొంగి చూడలేదు. 'కమల పిన్ని పిలుస్తోంది'. అని పిల్లలెవరైనా చెప్పినా 'మళ్ళీ వస్తా' అని తప్పించుకొని పోవడమేతప్ప ఆమె యెదుటికి వెళ్ళటం జరగలేదు.

ఒకనాడు ఆఫీసునుంచి వచ్చేందుకు గంటముందే ఇంటికి వచ్చాడు రాజశేఖరం. గుమ్మంలో అడుగుపెట్టేసరికి మొదటి గదిలో మంచంమీదకూర్చుని కుర్చీలో కంఠం పెట్టుకొని అవస్థపడుతున్న యువతి ఒకతె కనిపించింది. ఎండలోనుంచి లోపలికి రావటంవల్ల ఏనకలు కమ్మినట్లుండి అవ్యక్తంగా కనిపిస్తున్న యువతి రాజ్యమే అనుకొన్నాడతను. ప్రొద్దున తాను ఆఫీసుకు వెళ్ళేటప్పుడు ఉంటే— రాజ్యం బద్ధకంగా ఉన్నదని చెప్పింది. బద్ధకంగా ఉన్నదంటే ఏదో పెద్ద జబ్బే ప్రారంభమైందన్నమాటే. ఏమాత్రం ఓపికఉన్నా బద్ధకంగా ఉన్నదనే మాట ఆమెనోట వెంటరాదు. 'అయ్యో! భగవంతుడా! ఇదేం గ్రహచారం!వచ్చే జీతపురాళ్లు అన్నవస్త్రాలకే చాలీచాలకుండా ఉంటే ఈవ్యాధులు నయం కావటం ఎలాగు? ముసలిగొడ్డు మీద తాటికాయ పడ్డట్టైందేకాదు !' అను కొంటూ ఆయువతిని పరీక్షగా చూశాడు రాజశేఖరం.

ఆమెరాజ్యంకాదు., కమల! అతను తెల్లబోయాడు.కమల నవ్వుతూ "ఏంబావా!'పిలవక పోయినా వచ్చిందే! అనుకొంటున్నావా! ఏం చెయ్యను మరి! ఎన్నిసార్లు కబురు చేసినా నువ్వు వచ్చి మాట్లాడకపోతివి. నాకేమో నిన్ను చూడక పోతే తోచటంలేదు. ఆ బాధ భరించలేక పిలుపు కోసం ఆగకుండా వచ్చాను." అన్నది! 'అలాగా ! నిన్ను చూస్తే నాకేదో భయమవుతోంది.ఆనాడు విశ్వామిత్రమహర్షికి మేనక లాగా... అని రాజశేఖరం నవ్వుతూ జవాబు చెప్పబోయే సరికి కమల అడ్డు తగిలి 'ఓహో!మనస్సు చెడిపోతుందేమో అని నన్ను చూడటానికి రావటం లేదా! ఇంత మాత్రానికే చెడిపోయేటట్లయితే ఆ మనస్సువల్ల ప్రయోజనం ఏమిటి? దానికి

మనం లొంగగూడదు బావా! అదే మనకులొంగాలి. సరేగాని, తొందరగా భోజనం చేసిరా!నీతో ఒక ముఖ్య విషయం మాట్లాడాలి'' అన్నది. ''ఏమిటబ్బా అది!'' అని ఆలోచిస్తూ స్నానానికి వెళ్ళాడు రాజశేఖరం.

''నన్ను చూడకపోతే కమలకు తోచదా? ఇది నవ్వులాటకన్నమాటేనా ? మనస్ఫూర్తిగానే అన్నదా? ఆమె అభిప్రాయం ఏమిటి?'' ఇలా ఎంతసేపు విచారించినాఅతనికి సంతృప్తికరమైన జవాబు స్ఫురించలేదు. స్నానం పూర్తి అయింది. మధ్యాహ్నిక సంధ్యావందనం ప్రారంభించాడు. తొందరగా తెమల్చుకొని కమలచెప్పదలచు కొన్న దేమిటో తెలుసుకోవాలనుకొన్నాడు. ఆ ఆతురత వల్ల మనస్సు వశపడక పోతున్నట్లు తోచింది, కమలను చూచివచ్చినరోజున పొందిన చాంచల్యం గుర్తుకు వచ్చింది. అతి ప్రయాసతో చిత్తం నిగ్రహించుకొంటూ సంధ్యావందనం ముగించి భోజనం చేసి వసారాలోకి వచ్చాడు.

అతనిరాక గమనించి 'రా!బావా!ఇలాకూర్చో!!' అంటూ కమల తన మంచం ప్రక్కనే ఉన్నకుర్చీ మంచం దగ్గరకు లాగింది.రాజశేఖరం నిదానంగా వచ్చి కుర్చీ మీద కూర్చున్నాడుగానీ, కమలవైపు చూడటంలేదు. 'తల్లీ! గాయత్రీ! నిన్నే నమ్ముకొన్నాను. నామనస్సు అపమార్గాన పడకుండా కాపాడు!!''అనుకొంటూ కళ్లుమూసుకొనిముక్తా విద్రుమహేమ నీలధవళచ్ఛాయైర్ముఖై స్త్రీక్షణైర్యుక్తా మిందునిబద్ధ రత్న మకుటాంతత్త్వార్థవర్ణాత్మికాం గాయత్రీం వరదా భయాంకుశకశాం శుభ్రం కపాలం గదాం శంఖం చక్రమథారవింద యుగళం హస్తైర్వహంతీం భజే!'' అనేధ్యాన శ్లోకం మననం చేసుకొని ఆమూర్తిని వూహించుకొని—

ఎటో చూస్తున్నాడు. కమలవైపు చూస్తే మనస్సు ఏమి పల్టీలు కొట్టేస్తుందో నని అతని భయం. ''ఇదిగో! బావా! నిన్నే. చెయ్యిచూడు ఈజబ్బు ఎప్పుడు తగ్గుతుందో చెప్పు'' అంటూ కమల తన చేతిని అతని చేతిలో ఉంచింది. వెంటనే అతనిలో ఏదో విద్యుత్తు ప్రవహించినట్లయింది. తడబడుతూ ఆమె చేతివంక చూస్తూ 'సాముద్రికం నాకేంతెలుసు కమలా!' అన్నాడు. వెంటనే రాజ్యం అందుకొని ''అదేమిటి? చిన్నప్పుడు మాకందరికీ సాముద్రికం చెప్పేవారు కాదూ' ఏమే కమలా! బావ నీకేమని చెప్పేవారో గుర్తుందా'అన్నది. కమల అక్కమాటలు సమర్థిస్తూ ''గుర్తులేకేం? నీకు ఇద్దరూ, నీకు ముగ్గురూ అని చెప్పేవాడు. తెగవేళాకోళం చేసి యేడిపించేవాడు. ఏం బావా!అప్పుడలా చెప్పేవాడివి కాదూ!ఇప్పుడేం తెలియదంటావేం అన్నది. రాజశేఖరం కొంచెం మనస్సునిగ్రహించుకొని ఆమెవంక చూచి చిరునవ్వుతో, ''అది వేళాకోళానికి చెప్పటం మాత్రమే. కాకాపోతే మీసాలుఉన్న స్త్రీ రసికురాలవుతుందని ఎక్కడో చదివాను. నీకు ఆలక్షణా లున్నాయి గనుక అలా చెప్పేవాడిని. చూడూ! ఇప్పటికీ అవి ఇంకా స్పష్టపడ్డాయి...'' అన్నాడు.

కమలసిగ్గుతో కుదించుకొని పోయింది. రెండు చేతులతో ముఖం కప్పుకొని 'అయితే నీకు తెలిసింది ఇదితప్ప ఇంకేమీలేదా?' అన్నది. రాజశేఖరం ఆమెలజ్జను గమనించి ఉత్సాహపడుతూ 'ఆ మాట యదార్థమని ఒప్పుకొంటే ఇంకా తెలిసినవి చెబుతాను' అన్నాడు. కమల చిరుకోపంతో 'పో బావా! అవేం మాటలు?అని అతన్ని మృదువుగా నెట్టింది. 'నన్నెందుకు నెట్టావు నువ్వు?' అంటూ అతను ఆమె కపోలం ఒత్తాడు. అదిగో ఆపనే వద్దనేది. 'నేను పెళ్ళి అయినదాన్నికదా! అలా ముట్టుకోవచ్చా?' అని ఆమె అతన్ని నవ్వుతోనే మందలించింది. ఆనవ్వు అతనికి మరి కొంచెం ప్రోత్సాహం కలిగించింది. కాని రాజ్యం ఎదురుగా ఉండటంవల్ల తాత్కాలికంగా మనస్సుకు కళ్లెం వెయ్యక తప్పలేదు. ''సరే! నీచెయ్యి ఏదీ? చూద్దాం మరి'', అని సాముద్రిక శాస్త్రజ్ఞుడిలాగా అభినయిస్తూ ఆమె అరచేతిని తన చేతిలోకి తీసుకొన్నాడు.

ఆ అరచెయ్యి అతి సుకుమారంగా ఉన్నది. రేఖలు ఎర్రగానూ సన్నగానూ ఉండి ముచ్చటగొలుపుతున్నాయి. పద్మరేఖ స్ఫుటంగా కనబడుతున్నది. హస్తం కూడా పద్మం వలెనే ముద్దువస్తున్నది. ఆ హస్త మార్దవం గమనించేసరికి అతను విస్మితుడైనాడు. అతని రెండో కూతురి చెయ్యి అలాగే అతి మృదువుగా ఉంటుంది. కూతురి చెయ్యి గుర్తుకురాగానే అతని భావాలు మారిపోయాయి. ''కాని ఈమె చేయి నాబిడ్డ చెయ్యిలాగానే చాలా సున్నితంగా ఉన్నది. దీన్ని చూస్తుంటే వాత్సల్యం తప్ప కామం ఉదయించటంలేదు.

ఇట్లా విచారిస్తున్న కొద్దీ అతని మనస్సు మళ్ళీ ప్రశాంత స్థితికి వచ్చింది. అప్పుడు నిదానంగా తనకు తెలిసినంతవరకు 'సాముద్రిక శాస్త్రప్రకారం ఆమె జీవితం ఎలా నడుస్తుందా అని పరిశీలించాడు. చెయ్యి గులాబి వన్నెతో సుకుమారంగా ఉన్నదికాబట్టీన్నీ, రేఖలు స్ఫుటంగా ఎర్రగా ఉన్నవి కాబట్టీన్నీ పద్మరేఖ ఉన్నది కనుకనూ ఆమె జీవితం హాయిగా జరుగుతుందనీ, భోగభాగ్యాలకు లోటు ఉండదనీ, జీవితరేఖలో సుమారు మూడోవంతు అస్తవ్యస్తంగా కనబడటంచేత ముప్ఫయి మూడేళ్ళవరకూ అనారోగ్యం పీడిస్తూ ఉంటుందనీ, ఆటుతర్వాత ఆరోగ్యం కలుగుతుందనీ చెప్పాడు. 'అమ్మయ్యా! ఇక రెండు నెలల తర్వాత ఏ జబ్బూ లేకుండా ఉంటుందన్నమాట' అని సంతోషపడింది కమల. అంతటితో ఆఫీసు వేళకావడం చేత అతను గబగబా వెళ్ళి పోయాడు.

సాయంకాలం ఆరుగంటలకు తిరిగి ఇంటికి వచ్చి సంధ్యావందనం ప్రారంభించాడు రాజశేఖరం ''అగ్నిశ్చ మామన్యశ్చ'' అని మంత్రం పఠిస్తూ ఉంటే మధ్యాహ్నం తాను పొందిన చిత్తచాంచల్యం జ్ఞప్తికి వచ్చింది. మనస్సు చేత చేసిన పాతకం అనే రెండు పాపాలనుంచి తన్ను రక్షించవలసిందని అగ్ని దేవుణ్ణి హృదయ పూర్వకంగా ప్రార్థించాడు. పాపం! అతని జీవితంలో ఇల్లా ప్రార్థించటం ఎన్నడూ అవసరంకాలేదేమో! పశ్చాత్తాపాగ్ని అతన్ని కాల్చివేయ సాగింది. ఏదో అశరీరవాణి అతన్ని నిందిస్తున్నట్లు వినబడసాగింది.

''ఏమోయి రాజశేఖరం! సంధ్యావందనం చెయ్యకపోతే ద్విజత్వమే పోతుందని వాదిస్తావే! నువ్వు త్రికాలసంధ్యావందనంచేస్తూనే వున్నావుగా! అయితే నువ్వు ఎంతవరకు పవిత్రుడవైనావు? నీలో బ్రాహ్మణత్వం ఏమాత్రం ఉన్నది. 'ఆ చంద్రమౌళిగారు గొప్ప హనుమదుపాసకుడంటె సుశీలుడు కానివాని కుపాసన ఏపాటిదని ఈసడించే వాడివిగదా!నీసౌశీల్యం ఏపాటిదేం?లోకందృష్టిలో నీకుకళంకంలేకపోవచ్చు. నిన్ను నువ్వు పరికిస్తే నువ్వెంత నీచుడివో తెలియటం లేదా? దేనికీ జపతపాలు?

రాజశేఖరం ఈమాటలకుకళవళించిపోయాడు తనతాత శ్రీ విద్యోపాసకుడూ శివపూజా ధురంధరుడూనూ. ఆయనవంటి మహానుభావుడూ ఎక్కడా లేడనిలోకులు చెప్పుకొంటారు. తనతండ్రి నిర్దుష్ట చరిత్రుడూ పరమయోగీ అని తనకీ తెలుసు. అటువంటి ఉత్తముల వంశాన పుట్టిన తాను నలభై ఏళ్ళు దాటినా యౌవనోన్మాదంలో అపమార్గం త్రొక్కి వారికి అప్రతిష్ఠ తేవడమా! ఎంత సిగ్గుచేటు! కండ్లు మూసినా తెరచినా తండ్రి తాతలు సాక్షాత్కరిస్తున్నారు. వారి కన్నులు అశ్రుసిక్తాలై పోతున్నవి. అతని శరీరం జలధరించింది. ''క్షమించండి! ఇంకెన్నడూ దుస్సంకల్పానికితావియ్యను. నాధర్మ దీక్ష అమోఘంగా ఉండేట్టు ఆశీర్వదించండి!' అని అతను వారిని వేడుకొన్నాడు. వారు సంతోషించారో లేదో తెలియదుగాని, మళ్ళీ కనిపించలేదు.

నాడు ఎంత తపించినా అతనికి గాయత్రీ సాక్షాత్కరించలేదు. ఆవేదనతో అతని శరీరం జ్వలించిపోయింది. 'అమ్మా! అమ్మా! అపరాధిని! క్షమించు! ఈ ఒక్కతప్పూ క్షమించు!' అని అతను దేవిని మనసులోనే వేడుకొన్నాడు. ఎంత వేడుకొన్నా అతనికి గాయత్రీ సాక్షాత్కారం మాత్రం కలగలేదు. సంధ్యావందనం ముగిసింది. రామం, ఆంజనేయం, పంచాక్షరి మొదలయినవన్నీ యథావిధిగా జపించాడు. అయితేనేం? ధ్యానించినంత మాత్రంలో మనోరంగంలో రూపుగట్టే ఆదేవతలు ఆనాడు అతనికి ఎంత దీక్షపూనినా లీలగానైనా గోచరించలేదు. అతని హృదయసాగరం వియత్తలోత్తాల చింతా తరంగ సంక్షుభితమై ఘూర్ణిల్లింది. ప్రత్యంగశిథిలితమై శరీరం వివశమైంది. జపం ముగించి దేవతలకు సాయంసమయార్చన ప్రారంభించాడు దేవతావిగ్రహాలలో ప్రసన్నత విసం కూడా గోచరించటం లేదు. అభ్యాసవశాన నోట మంత్రాలు పలుకుతున్నవి. చేత ఉపచారాలు జరుగుతున్నవి.

కన్నెత్తి దేవతామూర్తులవైపు చూసే సాహసం కలగడంలేదు. అజ్ఞతమైన మనస్సు జాడ్యంతో దేవతార్చనలో పాల్గొనలేకపోతోంది. దాని జాడ్యం శరీరానికి కూడా సంక్రమించినట్టున్నది. అభిషేకానికి దేవతా విగ్రహాలను పళ్ళెంలోకి దింపుతూ ఉంటే చెయ్యివణికింది. బాలావిగ్రహం చేతిలోనుంచి జారిపోయింది. దానితో హృదయమే పడిపోయినట్లు అనిపించింది రాజశేఖరానికి. కంఠం డగ్గుత్తిక పడింది. అశ్రువులు అడ్డగించాయి. అంగవస్త్రంతో కళ్ళు తుడుచుకొని "క్షమ! క్షమ! అంటూ దేవీమూర్తిని వేడుకొంటూ అంజలిచేసి గ్రహించాడు. వస్త్రం, యజ్ఞోపవీతం,కంఠం సూత్రం గంధం పుష్పం మొదలయినవన్నీ తడబాటుతోనే సమర్పితాలయినాయి. "దివ్యాంజనం సమర్పయామి" అంటూ దేవి కన్నులకు కాటుక అలంకరింపబోయాడు. ఆ అంజనం దేవి నేత్రాలకు అలంకారంగా భాసించలేదు. అదిముఖమంతటా వ్యాప్తమయింది. తప్తకాంచనచ్ఛాయ వెలసే దేవి ముఖం విషాద పరిఖిన్నమైనట్టు మలినమై పోయింది. దానితో అతని గుండె దంపోటుతో శతధా విచలితమైనట్టు బాధ పడింది. నామపారాయణ చేస్తూంటే అక్షరం పలకటమే దుస్సాధ్యమనిపించింది. తనకూ దేవతకూ ఎన్నో లోకాలు అడ్డం ఉన్నట్టు తోచసాగింది. అష్టోత్తర శతనామ పారాయణ అరగంటపట్టింది. ధూప దీపాలు సమర్పించబోతూ ఉంటే చేతులు కాలిపోయాయి. అయితే అందువల్ల అతనికి బాధకు బదులు ఆనందమే కలిగింది. "దేవతలకు నామీద ఎంత దయ! నాపాపానికి ప్రాయశ్చిత్తం విధిస్తున్నారు! నాలోనుండి కాలుష్యం తొలగిపోయే మార్గం చూపుతున్నారు." అని ఉప్పొంగాడు. సాష్టాంగ నమస్కారవేళ శిరస్సు పెకలు మనేటట్లు నేలకు మోదుకొన్నాడు. శరీరం నొప్పికొద్దీ [illegible] హాయైన [illegible].

రాత్రి భోజనాలయి తర్వాత ఎప్పటిలాగా [illegible] మొదలుపెట్టారు. ప్రసంగవశాత్తూ కమల "మా యింటికి ఒకసారి రండి బావా! అందరం కావలసిన వాళ్ళం [illegible] కోవడమేగాని రాకపోకలు లేవయ్యే! ఇలా అయితే ఎలా? ఇంత వరకూ నాపిల్లలు బెజవాడలో మా అమ్మక్కయ్య ఉందట. పెదనాన్న ఉన్నాడట!' అనటం కొంటారేగాని మీ ముఖం ఎరుగరు కదా!" అన్నది. "వస్తాంలే! పదిరోజులు ముందుగానే వస్తాం!' అన్నాడు రాజశేఖరం. "అలా అయితే గాని రాకూడదా యేమిటి? పిల్లవాడికి పదేళ్ళైనా నిండలేదు. వాడికి వడుగు చేద్దామనే సంకల్పమే యింకా కలగలేదు. మాకు ఇక పిల్ల పెళ్ళిమాట అంటావా? దాని చదువంతాపూర్తి అయితే గాని ప్రసక్తి రాదు. అంతవరకూ రాకపోకలు ఆగిపోవలసిందేనా?" అన్నది కమల. 'అదేమిటి? ఎనిమిదేళ్ళ వయస్సులోనే బ్రాహ్మణ బాలుడికి ఉపనయనం జరగాలి. పదేళ్ళు వచ్చినా ఉపనయనం చెయ్యాలనుకోక పోవడమేమిటి?' అన్నాడు రాజశేఖరం.

"కమల యిలా అన్నది "ఉపనయనాలూ, జపాలూ తపాలూ దేనికి బావా? మనస్సు నిర్మలంగాఉంటే చాలదా? అది నిర్మలంగా లేనప్పుడు ఈసంధ్యా వందనం, ఈపూజలూ నిష్ప్రయోజనమే కదా!' ఆయన యిలాగే అంటారు. స్వామివారుకూడా అలాగే చెబుతారు మావారికి! స్వామివారిమాట వేదవాక్యమే."

ఈమాటలకు రాజశేఖరం విచలితుడైనాడు. "ఎవరా స్వామివారు? మనస్సును వశపరచుకొనటానికే సంధ్యా వందనం, జపం, తపం, దేవతార్చనా అనేవి. మనస్సు నిర్మలంగా లేకపోతే వీటి వల్ల ప్రయోజనంలేని మాటా నిజమే. అయితే ఇక్కడ ఒకరహస్యంఉన్నది. పిచ్చికుదిరితేగాని పెళ్ళి కుదరదు. పెళ్ళి కుదిరితేగాని పిచ్చి కుదరదు! 'అన్నట్లుంటుంది! మనస్సు నిర్మలంగా లేకపోతే జపతపాలన్నీ వృథా! జపతపాలవల్లనే కాని మనస్సు నిర్మలం కాదు. కాబట్టి జపతపాలు చెయ్యగా చెయ్యగా మనస్సు నిర్మలం అవుతుంది. 'ధియోయోనః ప్రచోదయాత్' అనిబుద్ధిని ప్రేరణ చేసే సావిత్రిని ఆరాధించటం ఇందుకే. అదేగాయత్రీమంత్రం. అది తన్నుగానం చేసే వారిని రక్షిస్తుంది." అని కమలకు సమాధానం చెప్పాడు.కమల అందుకు నవ్వుతూ "నువ్వు త్రికాల సంధ్యా వందనం చేస్తావుగదా బావా! నీమనస్సు నీఅదుపులో ఉన్నదంటావా?" అన్నది. ఆ ప్రశ్న రాజశేఖరం హృదయంలో ములుకులాగా గుచ్చుకొన్నది. అతను వెంటనే మరదలికి జవాబు చెప్పలేకపోయాడు.

కమల అతని మౌనం గమనించి విజయం కలిగినట్టు ఉప్పొంగుతూ ఇలా తన సంభాషణ కొనసాగించింది: "చూడు,బావా! ఈకలియుగంలో [illegible] సంకీర్తనం కంటె తరణోపాయం లేదట! దానికి మడీతడీ అక్కరలేదు. మంత్రతంత్రం అక్కరలేదు. ఎవరైనా దానికిఅర్హులే! అందుకని మేము ఆ మార్గాన్న పోతున్నాము. ఈ సంధ్యావందనాలూ, ఉపాసనలూ, ఆచారాలూ మాకు తెలియవు. ఏమంటావు? ఇది [illegible] పద్ధతేనా?"

ఇంతలో రాజశేఖరం కొంచెం తేరుకొన్నాడు. కమలవంక ఒక్కసారి పరీక్షగా చూచి యిట్లా అన్నాడు: "నువ్వు చెప్పింది వినడానికి చాలా సులువుగా ఉన్నది కమలా! ఆచరణలో ఎలాఉంటుందో నేను చెప్పలేను. నేను త్రికాల సంధ్యావందనం మొదలయినవిఆచరిస్తున్నాను. అయినా నామనస్సు పూర్తిగా నిర్మలమైందని అనలేను. కాకపోతే నాఅనుభవంలో ఉన్నది చెబుతాను విను! అనుష్ఠాన వేళలో జీవితమంతా అలాగే గడిచిపోతే బాగుంటుందనిపిస్తూఉంటుందినాకుమొదట్లో సాంసారికబాధలు కొన్ని మనస్సును క్రుంగదీస్తూ ఉంటాయి.గాని,అనుష్ఠానం చెయ్యగాచెయ్యగా ఇటువంటిది అని చెప్పడానికి అంతు చిక్కని ఒక ఆనందం అనుభవానికి వస్తూ ఉంటుంది.బాహ్య దృష్టి విసర్జించి అంతర్దృష్టి పెంపొందించుకొన్నకొద్దీ అతిసుందర దృశ్యాలు కానవస్తూ ఉంటాయి.అప్పుడు గోచరించే దృశ్యాల సౌందర్యం లోకంలోని సౌందర్యంకంటె ఎన్నోరెట్లు అధికమైనది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఎవరెవరో దివ్యజాతులవారు సాక్షాత్కరిస్తారు. అప్పుడు మంత్రజపం ఆగిపోతుంది. నన్నునేను మరిచిపోతాను. ఆస్థితి కొన్ని క్షణాలు ఉంటుంది. బ్రహ్మానందానుభూతిలో [illegible] అంతమే కావచ్చును.కాని ఐహిక వాంఛలు ఆవరించని సమయంఅది.'నిరంతరం అలాగేఉండ గలిగితే ఇంకా కావలసిందేమిటి?' అనిపిస్తుంది. సమాధి భంగమయిన తర్వాత ఇదీ నాఅనుభవం. ఉపాసన చెయ్యగా చెయ్యగా ఆ నిర్వికల్ప స్థితి అవిచలంగా ఉంటుందేమో అని నా ఆశ. ఏ జపమూ తపమూ లేకుండానే నిర్వికల్పస్థితి ఎవరికైనా సిద్ధించిందంటే అదివారి పూర్వ జన్మ పుణ్యఫలం మాత్రమే అనుకొంటాను. నేను చాలా అధమాధమ స్థితిలో ఉన్నవాడను కాబట్టి నాకుమాత్రం ఈనిరంతర సాధన ఒక్కటే గతి అవుతున్నది."

పిమ్మట అక్కడినుండిఅతను వెళ్ళిపోయాడు. పడకగదిలోకి వెళ్ళి పడుకున్నాడుగాని యెంత ప్రయత్నించినా నిద్రపట్టలేదు. తిన్నగా పూజా మందిరంలోపలికి వెళ్ళాడు. దీపం ఇంకావెలుగుతూనే ఉన్నది.నిశ్చలంగా దేవి విగ్రహంపై చూపు నిలిపి అలా కూర్చుండి పోయాడు. పది,పదకొండూ,పన్నెండూ గంటలు గడిచి పోయాయి.అతను మాత్రం కూర్చున్నచోటునుంచి లేవలేదు.

తెల్లవారు ఝామున నాలుగు గంటలవేళ అయింది. అంత సేపూ కూర్చున్నా రాజశేఖరానికి అలసట అనిపించలేదు. అలాంటి దృశ్యాలేవీ కనిపించలేదు. దేవతలు [illegible] అనుగ్రహించి [illegible] తోచలేదు. [illegible] మాత్రం కలగలేదు. [illegible] రాహిత్యం కావాలి. అప్పుడు గాని [illegible] లభించదు. [illegible] ఎందరో అరణ్యాలలో [illegible] తపించారు! జడభరతాదులవలె నిర్మలులు అవడానికి ఎన్ని జన్మలెత్తవలెనో, అనే విచారం కలిగింది. ఇదతానెంత? "మహాగణాః [illegible] కాగతిః" అనుకున్నాడు.

రాజశేఖరం వెంటనే కాలకృత్యాలు ముగించుకొని స్నానం చేసి సంధ్యావందనం,జపం [illegible] అయినవి వెనకటికంటె శ్రద్ధగా నిర్వర్తించాడు. దేవతార్చనముగించాడు. త్వరగా ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడు. మధ్యాహ్నం ఇంటికి వచ్చాడే కాని, భోజనం చెయ్యలేదు. విరామకాలంకాస్తా సంధ్యా వందనంతోనూ జపంతోనూ గడిపి వెళ్ళిపోయాడు. భోజనం చెయ్యక పోయినా ఆనాడు అతనికి

అలసట అనేది స్ఫురించలేదు. ఆఫీసుపనులలో టు లేకుండా నిర్వర్తించి చీకటి పడే వేళకు ఇంటికి వచ్చాడు. మళ్ళీ సంధ్యావందనమూ జపమూ దేవతార్చనా తప్పితే అతను మరొకపని మీద మనస్సు పోనివ్వలేదు. రాత్రి పదిపదకొండు గంటలవరకూ జపం చేస్తూనే ఉన్నాడు. తర్వాత రాజ్యం బలవంత పెట్టితే రెండు మెతుకులు కొరికి తన గదిలోకి వెళ్ళి ఇష్టదైవాన్ని ధ్యానిస్తూ ఏ ఒంటి గంటకో కన్ను మూశాడు. ఇలా ఒక పక్షం రోజులు జరిగాయి.

ఒక నాడు తెల్లవారు ఝామున అయిదుగంటలకు చల్లనినీళ్ళు మీద పడేసరికి ఉలిక్కిపడిలేచాడు రాజశేఖరం. ఎదురుగా కమల నవ్వుతూ నిలబడివున్నది, అరుణప్పని దీపం వెలుగులో ఆమె కొత్త అందంలో మెరిసిపోతోంది. ఆ సోగకళ్ళ విండ్లవంటి కను బొమలూ, గులాబి రేకుల వంటి పెదవులూ అతనిలో విపరీతమైన చాంచల్యాన్ని రేకెత్తించాయి.

"నామీద నీళ్ళు చల్లావెందుకు?" అని అతను కృత్రిమకోపం అభినయిస్తూ ఆమె పైటచెరగు పట్టుకొన్నాడు. 'అదిగో! అవనే వద్దనేది. అది తప్పని తెలియదూ? మళ్ళీ జపాలు తపాలు చేసిన వాడివి చేసినట్లే ఉంటావు. ఇదేం బుద్ధి? దేనికా జపం? దొంగజపం?" అంటూ ఆమె అతని చేతిని గోటితో గిచ్చి విడిపించుకోబోయింది. అయితే ఈమాటలన్నీ చాలామెల్లగా అన్నది కాని, గొంతెత్తి అరవలేదు. అక్కడినుంచి కదలనూలేదు. అది యథార్థంగా నిరాకరణమేనా? మనస్సులో ఆమోదం లేకపోతే ఆ పెదవుల సందున చిరునవ్వెందుకలా కలుగుతోంది?

రాజశేఖరం నిదానించి ఆమెవంక చూశాడు. చిత్రం! ఇప్పుడామెలో అందం అనేది కనబడటం లేదు. చెక్కిళ్ళు ఉబ్బి వికారంగా కనబడుతున్నాయి. పెదవులు విడిపడి ఉండి ఎగుడు దిగుడు పలువరుస అసహ్యంగా కనబడుతున్నది. ఏదో కొంత పల్లెటూళ్ళ పెరుగుతున్నట్లు ఉన్నదేకాని..తన్వంగీ సింహమధ్య, చంద్రముఖి, విశాలాక్షి, పక్వాధర, సుదతి, [illegible], అంటం కామిని ప్రత్యక్షమైనట్లు లేదు. "ఆఁ! నువ్వు! నువ్వు! ఎవరునువ్వు?" అన్నాడతను. "అదేమిటిబావా. నేను! అలా అడుగుతున్నావేమిటి?" అని ఆమె అతనిముఖం పట్టి పైకెత్తింది. అద్భుతం! ఆమె మళ్ళీ అతనికి అపరరతిగా దర్శన మిచ్చింది. తక్షణం "అమ్మా! నన్ను పరీక్ష చేస్తున్నావా? [illegible] తల్లీ!" అన్నమాటలు అతని నోటి వెంబడి వెలువడ్డాయి... "ఆఁ! ఏం అంతలా అమ్మవారుగానే కనబడుతున్నారా యేమిటి? మంచివాడివే!" అంటూ ఆమె అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోయింది. 'వెళ్ళకమ్మా! వెళ్ళకు!' అని అతను ఆమె పాదాలను పట్టుకోబోయాడు. అలా తొందరగా చేతులు చాపటంలో గోడతాకి దెబ్బ పుట్టింది. 'అబ్బా!' అంటూ అతను చేతులు తడివి చూచుకొన్నాడు. దెబ్బ పెద్దదే తగిలింది.... నిట్టూర్పులతో గదిలోనుంచి బయటకి వచ్చాడు.

కమల మంచంమీద పరుండి గుర్రుపెట్టుతోంది! అతను స్తంభించిపోయాడు.

తాను చూచినప్పుడు కమల పొదరద్దు కొన్న ముఖంతో దువ్వుకొన్న తలతో, దిద్దు కొన్న తిలకంతో కాటుకతో సరికొత్త పట్టుచీరతో అతి పరిశుభ్రంగా ఆకర్షణీయంగా ఉన్నది. ఇప్పుడు నిద్రమత్తుతో ఉన్నముఖంతో చెదిరిన జుట్టుతో, చెరిగిన బొట్టుతో, కాటుకలేని కండ్లతో, సాదాచీరలో అతి సామాన్యంగా కనబడుతున్నది. ఇంతలో ఇంతమార్పు ఎలా సంభవమైంది. ఇందాక తనకు కనబడింది ఈ కమలకాదు. ఈమెకు జాలెడు పొద్దెక్కితే గాని లేచేఅలవాటు లేదు. తనకు ఇంతకుముందు కన్పించింది తనయిష్టదైవం "బాల!" సందేహం లేదు. అది స్వప్నానుభవం! తనకు వివేకం స్థిరపడేట్టు చెయ్యటానికే దేవి అలాసాక్షాత్కరించింది. అలా మందలించింది...

ఈవిధంగా తోచేసరికి అతనిలో ఒక నూతనోత్సాహం వెల్లివిరిసింది. "అమ్మా! ఈ దీనుడి మీద ఇంత అనుగ్రహమా! ధన్యుణ్ణి! తల్లీ ధన్యుణ్ణి! ఇక నన్ను ఈ ప్రలోభాలు ఏమీ చెయ్యలేవు" అనుకొంటూ ఉండగా అతని కన్నులు భాష్పపూరితాలైనాయి. శరీరమంతా అమృతం ప్రవహించినట్లయింది. వెంటనే దొడ్డిలోపలికి వెళ్ళి కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని స్నానం ముగించి యథావిధిగా సంధ్యావందనాదికాలు నిర్వర్తించాడు. నాడు ఇష్టదేవతలందరూ ప్రసన్నులైనట్లే తోచిందతనికి.

తర్వాత వారంరోజులవరకూ కూడా కమల ఉన్నది. అయితే, అతనికి ఆమె భౌతికసౌందర్యంపై దృష్టి కలగలేదు. ఒక్క కమలలోనే కాదు. ఏ స్త్రీలో చూచినా బాలాదేవి మూర్తి ఆమెగోచరించు తున్నట్లు స్ఫురించ సాగింది. రాజ్యమైనా, కమల అయినా మరి ఎవరైనా ఆదేవి ప్రతికృతులే అన్నవిశ్వాసం అతనిలో దృఢతరమవుతూవచ్చింది. మనస్సు క్రమ క్రమంగా దేవతోపాసనవైపు మొగ్గటం అధికమయింది. ఇప్పుడతను సంసారం చేస్తూనే ఉన్నాడు. ఉద్యోగ ధర్మాలు నిర్వర్తిస్తూనే ఉన్నాడు. అయితేనేం? హృదయం మాత్రం దేవియందే లగ్నమై పోతున్నది. అది నిరంతరం ఇలా జపిస్తున్నది:

అరుణకిరణజాలై రంజితాశావకాశా
విధృతజప పటీకా పుస్తకాభీతి హస్తా
ఇతరకరవరాఢ్యా పుల్లకల్హార సంస్థా
నివసతు హృదిబాలా నిత్యకల్యాణ శీలా!

★

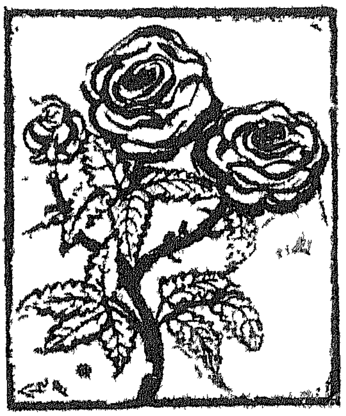

తాంబూలములకు, కిళ్లీలకు

రుచి

(పలువాసనల సుగంధ ద్రవ్య సముదాయము)

యాలక్కాయ, లవంగము అక్కరలేదు. అన్ని కిళ్ళీ కొట్లలోను, కిళ్లిషాపులలోను దొరుకును.

—: వ్యాపార వివరములకు :—

నానాకాస్మటిక్సు, విజయవాడ-2.

VARIETY'S

"సంక్రాంతి శుభసమయమున మా మిత్రులకు, పాఠకులకు, చందాదారులకు, అభిమానులకు నా హృదయపూర్వక అభివందనములు"

ఇట్లు,
త్రిపురనేని శివప్రసాదరావు,
ఏజంట్:
ఆంధ్రప్రభ, & ఇండియన్ ఎక్స్‌ప్రెస్,
పెడన

కాశ్మీర్ శాలువ

రు. 6/- మాత్రమే

పెద్ద సైజు కాశ్మీరు శాలువ మీరుకోరిన రంగులో రు. 6/- లకే పొందండి. ప్యాకింగు పోస్టేజి రు 1-50 అదనం. 2 శాలువలు రు 12/- పోస్టేజి ఉచితం. 4 శాలువలు రు 20/- పోస్టేజి ఉచితం.

HIND SHAWL HOUSE,
Urdu Bazar (A.P.W.), Delhi-6.